

Ірина Броніславівна КОВТУН,

кандидат наук з державного управління, доцент,
декан факультету управління та економіки,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права,
dekan-uc@univer.km.ua,

Тетяна Василівна ТЕРЕЩЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права,
shtokaluk@ukr.net

УДК 351:351.84

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Визначено стратегічні орієнтири формування дієвої системи забезпечення соціального розвитку територіальних громад. Обґрунтовано розуміння соціального розвитку як якісного покращення рівня життя населення, що можливе за умов здатності держави та її органів задовольняти основні потреби своїх громадян, створювати основу, яка дозволяє громадянам поліпшити своє життя, а також створювати умови для індивідумів та громад з метою реалізації їхнього потенціалу. Саме територіальні громади поступово стають активними суб'єктами соціального розвитку, що реалізується за участю органів влади (у межах їх компетенції), громадянських інститутів, суб'єктів господарської діяльності за допомогою використання ресурсів і об'єктів соціальної інфраструктури та орієнтований на поліпшення якісних і кількісних характеристик населення, задоволення його зростаючих потреб. Наведені принципи та індикатори соціального розвитку, що визначають рівень та якість життя громад, а також розкрито функції соціального розвитку.

Акцентовано, що характер та динаміка соціального розвитку в Україні супроводжується посиленими тенденціями економічної та політичної нестабільності, спровокованими цілою низкою деструктивних внутрішніх і зовнішніх чинників. Застосовуючи стратегічний підхід до формування системи забезпечення соціального розвитку, аналізуються чинники, що впливають або можуть потенційно впливати на таку систему. При цьому найважливішими стратегічними пріоритетами соціального розвитку визначено забезпечення стабільно зростаючої динаміки економічного базису держави та її окремих регіонів і громад та покращення якісних і кількісних характеристик соціальної сфери, що тісно корелює з пріоритетами державної політики України. Саме такий підхід сприятиме забезпеченню суспільного добробуту людей, задоволенню їх матеріальних, соціальних, інтелектуальних та духовних потреб, формуванню взаємної поваги держави, бізнесу та громад, встановленню на цій основі соціальної стабільності в суспільстві.

Ключові слова: соціальний розвиток, принципи соціального розвитку, індикатори соціального розвитку, функції соціального розвитку, стратегічні орієнтири, система забезпечення соціального розвитку територіальних громад.

Динаміка суспільного розвитку в Україні супроводжується посиленими тенденціями соціально-економічної та політичної нестабільності, спровокованими цілою низкою негативних впливів. Такі умови особливо посилюють ймовірність виникнення нових та поглиблення існуючих соціальних проблем. Поряд з цим сьогодні кожна окрема людина з її знаннями, навичками і вміннями стає ключовим ресурсом розвитку, а завдання формування соціального капіталу стає новою парадигмою суспільного розвитку. Саме така людиноцентристська державно-управлінська система є демократичною, такою, що служить задоволенню потреб громадян та продукує управлінські процедури і рішення, в яких реалізується право громадян на гідні умови життя.

Невід'ємним атрибутом демократичних держав завжди виступає розвинена система місцевого самоврядування, яка в нашій країні вже 20 років активно розбудовується, удосконалюється з тією метою, щоб стати ефективним засобом досягнення високих соціальних стандартів життя громадян України. Первинним же суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень, базовим елементом системи місцевого самоврядування, відповідно до ст. 140 Конституції України [1], а також ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2], є територіальна громада, у якій і формується, змінюється більшість різноманітних суспільних відносин, у тому числі і в соціально-економічній сфері.

Саме тому актуалізується необхідність визначення стратегічних орієнтирів формування дієвої системи забезпечення соціального розвитку територіальних громад. Адже реалізація соціальної функції держави, яка є інституцією забезпечення вільного спільного буття її громадян, безпосередньо стосується забезпечення суспільного добробуту членів територіальних громад, задоволення їх матеріальних, соціальних, інтелектуальних, духовних та інших потреб, і в підсумку — встановленню соціальної стабільності та безпеки в суспільстві.

Питання забезпечення соціального розвитку знайшли своє відображення в працях багатьох науковців, зокрема таких, як О. В. Бичкова, О. О. Єрошкіна,

В. І. Пила, Н. О. Халда та інших. Але, попри теоретичну вивченість визначеної проблеми, соціальний розвиток як усієї держави, так і окремих її територіальних громад має завжди залишатися в полі зору наукових досліджень.

Метою роботи є обґрунтування стратегічних орієнтирів формування цілісної та дієвої системи забезпечення соціального розвитку територіальних громад.

Узагальнення сучасних наукових підходів до трактування поняття «соціальний розвиток» має можливість зробити висновок про деяку невизначеність у його розумінні та відсутність цілісного бачення. Підкреслимо, що найчастіше соціальний розвиток розкривається у контексті забезпечення «сталого» та «соціально-економічного» розвитку.

У Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» поряд з векторами безпеки, відповідальності та гордості виокремлено вектор розвитку, який трактується як забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Як передбачається, Україна повинна стати країною з сильною економікою, базисом якої є передові інновації. При цьому визнається за необхідне «відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему» [3].

Як бачимо за цим підходом підвищення стандартів життя, що тісно корелює з поняттям «соціальний розвиток», є основною метою або результатом забезпечення сталого розвитку.

З іншого боку, соціальний розвиток розглядається як необхідна умова забезпечення сталого розвитку. Так, на думку низки науковців [4], ключовими умовами сталого розвитку доцільно визнати забезпечення «економічного розвитку, що підтримується на основі радикально-модифікованої ринкової системи; природно-екологічної стійкості на базі теорії біотичної регуляції навколишнього середовища; тісної міжнародної співпраці та кооперації для досягнення мети стійкого розвитку; стійкого соціального розвитку на основі принципу справедливості; екологізації суспільної свідомості, що ґрунтується на використанні системи освіти та засобів масової інформації».

Поряд з цим під соціально-економічним розвитком найчастіше розуміють процес, пов'язаний із зміцненням добробуту, покращенням здоров'я населення; підвищенням рівня освіти та культури населення; формуванням політичних, соціальних, економічних та інституційних умов для забезпечення зростання самоповаги людей і пошани людської гідності; збільшенням свободи людей, у тому числі — їхньої економічної свободи [5].

У цьому визначенні соціальний розвиток займає ключову позицію і також може розглядатись як першочергова мета (результат) соціально-економічного розвитку.

Забезпечення соціального розвитку спрямоване на удосконалення умов життя людей, забезпечення їх життєвих потреб, надання соціальної підтримки, допомоги та захисту. При цьому важливо, аби у громадськості сформувалось переконання в тому, що національна економіка є «системою життєзабезпечення людей і суспільства, яка формує суспільний, соціальний розвиток» [6]. У державі з ринковою, соціально орієнтованою економікою людина виступає ключовою цінністю, рушійною силою соціально-економічного розвитку, при цьому економічна політика повинна розглядатися виключно як інструмент досягнення мети соціального розвитку.

На нашу думку, найбільш вдалим та таким, що відповідає сучасному гуманістичному підходу до розуміння держави та її призначення, є визначення, запропоноване американською неурядовою організацією *Social Progress Imperative*

за підтримки компанії «Делойт»: «Соціальний розвиток визначається як здатність суспільства задовольняти основні потреби своїх громадян, створювати основу, що дозволяє громадянам поліпшити своє життя, а також створювати умови для індивідуумів та громад з метою реалізації їхнього потенціалу» [7].

Поряд з цим визначенням влучним також є трактування соціального розвитку як процесу «якісного покращення рівня життя населення із врахуванням динаміки складових його структури: соціально-економічного розвитку, соціального забезпечення та соціально-екологічної напруги» [8]. А підвищення ефективності соціального розвитку розглядається як досягнення «загального добробуту на основі економічного зростання та постійного підвищення рівня життя населення за умов економічної свободи та конкурентного середовища» [8].

Територіальна громада є частиною держави, що має чітко визначені межі та є просторовою основою для діяльності суб'єктів місцевого самоврядування як особливої форми реалізації публічної влади. А в умовах децентралізації влади в Україні, в процесі якої ми офіційно перебуваємо останні декілька років, провідне місце в системі публічного управління переходить від держави до суспільства. Це означає, що саме територіальні громади поступово із пасивних споживачів урядових послуг стають активними суб'єктами соціального розвитку на своїй території. Соціальний розвиток територіальних громад є процесом, що реалізується також за участю органів влади (у межах їх компетенції), громадянських інститутів, суб'єктів господарської діяльності за допомогою використання ресурсів і об'єктів соціальної інфраструктури та орієнтований на поліпшення якісних і кількісних характеристик населення, задоволення його зростаючих потреб.

До основних атрибутів забезпечення соціального розвитку, як правило, відносять такі, як цільова спрямованість, усталеність, відчутність зворотності кількісних та якісних змін та об'єктивна необхідність. При цьому важливо дотримуватись цілої низки принципів соціального розвитку, а саме:

- цілеспрямованість;
- стратегічна орієнтація та обґрунтованість;
- системність та комплексність;
- ефективність (економічна, соціальна) та раціональність;
- солідарність та соціальна справедливість;
- безперервність;
- уніфікованість та індивідуальність;
- багатосуб'єктність і синергетичність;
- субсидіарність;
- передбачуваність соціальних ризиків та превентивність тощо.

Індикаторами соціального розвитку, що визначають рівень та якість життя громади, виступають:

- мінімальні соціальні гарантії;
- доходи населення, їх структура;
- витрати населення та їх структура;
- номінальна та реальна заробітна плата і темпи її зростання;
- рівень пенсійного забезпечення та його динаміка;
- доступність і якість послуг освіти, охорони здоров'я тощо;
- доступність закладів культури.

Саме з ними повинні бути узгоджені очікувані результати дієвого впливу системи забезпечення соціального розвитку територіальних громад.

Соціальний розвиток надзвичайно тісно пов'язаний з необхідністю провадження таких видів діяльності держави, як:

- політика регулювання доходів;

- політика зайнятості;
- політика соціального забезпечення;
- політика у сфері освіти;
- політика у сфері охорони здоров'я;
- політика у сфері культури;
- житлова політика тощо.

Цілком зрозуміло, що реалізація на рівні територіальних громад таких напрямів державної політики вимагає застосування концепції стратегічного управління, тобто орієнтації на формування довгострокових намірів.

Стратегічне управління доцільно розглядати як процес, за допомогою якого встановлюється довгострокове спрямування системи, встановлюються цільові орієнтири, розробляються стратегії для їхнього досягнення з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників. При цьому в загальному вигляді основними етапами стратегічного управління є:

- 1) стратегічний аналіз (аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища системи);
- 2) визначення стратегічної мети системи;
- 3) обґрунтування та реалізація стратегії системи.

Тож застосування стратегічного підходу до формування системи управління соціальним розвитком вимагає системного підходу до аналізу чинників, що впливають або можуть потенційно впливати на таку систему. Зауважимо, що характер та динаміка соціального розвитку в Україні супроводжується посиленнями тенденціями економічної та політичної нестабільності, спровокованими цілою низкою деструктивних внутрішніх і зовнішніх чинників.

Серед зовнішніх чинників вважаємо за потрібне актуалізувати такі:

- окупація Донбасу та анексія Криму;
- військова агресія Російської Федерації;
- неефективність міжнародної, європейської та національної системи безпеки;
- значна фінансова залежність від міжнародних інституцій;
- високий, постійно зростаючий рівень зовнішнього боргу;
- лояльна по відношенню до українців міграційна політика низки європейських країн;
- несприятливий для інвестиційних потоків імідж країни та її окремих регіонів та ін.

Серед внутрішніх:

- низький рівень матеріальної забезпеченості населення;
- значні масштаби тіньової зайнятості;
- високий рівень безробіття та збільшення його тривалості;
- проблеми відтворення ринку праці;
- неефективне регулювання міграційних процесів;
- критична медико-демографічна ситуація;
- закріплення низьких соціальних стандартів рівня та якості життя населення;
- територіальні диспропорції в забезпеченні доступу до об'єктів соціальної інфраструктури та якості соціальних послуг;
- погіршення криміногенної ситуації;
- відірваний від потреб та можливостей громадян процес реорганізації житлової інфраструктури;
- корупція;
- нераціональне використання природних ресурсів тощо.

Усі ці чинники прямо або опосередковано впливають на погіршення рівня та якості життя населення України — членів її територіальних громад. До того ж кожна територіальна громада в силу своїх індивідуальних особливостей стоїть перед низкою інших викликів у соціальній, економічній, екологічній та інших сферах, зокрема:

- формування спроможних територіальних громад;
- підвищення якості та наближення надання адміністративних послуг до споживача;
- забезпечення відкритості та прозорості влади і залучення громадськості до прийняття рішень органами місцевого самоврядування;
- забезпечення високого рівня надання медичних послуг закладами охорони здоров'я;
- забезпечення високого рівня надання освітніх послуг та багато інших.

Переконані в тому, що саме з урахуванням цих чинників необхідно формувати систему управління соціальним розвитком та визначати стратегічні орієнтири соціального розвитку.

Важливо також і те, що для забезпечення соціального розвитку необхідно орієнтувати економіку на більш ефективне задоволення індивідуальних і колективних потреб жителів територіальних громад. При цьому ефективність реалізації соціальної функції держави та органів місцевого самоврядування, які реалізують інтереси територіальних громад, необхідно оцінювати за:

- потенціалом до формування спроможних територіальних громад, районів;
- можливістю отримання у разі необхідності кожним окремим громадянином державної підтримки для забезпечення мінімального рівня життя;
- доступністю для громадянина якісних послуг у соціально-гуманітарній сфері;
- ефективністю інституційно-правової системи, що узгоджуватиме інтереси всіх суб'єктів.

Такий підхід сприятиме забезпеченню суспільного добробуту людей, задоволенню їх матеріальних, соціальних, інтелектуальних та духовних потреб, формуванню взаємної поваги держави, бізнесу та громад, встановленню на цій основі соціальної стабільності в суспільстві.

Вважаємо, що основними функціями соціального розвитку територіальних громад повинні бути:

- прогностична (на основі аналізу особливостей, закономірностей функціонування і розвитку територіальної громади органи управління нею мають можливість скласти короткостроковий або довгостроковий прогноз зміни життєдіяльності громади, побудувати перспективну лінію її соціального розвитку. При цьому прогнозування показує не лише потребу в певних змінах, а й реальні можливості їх здійснення);
- захисна (передбачає недопущення соціальної несправедливості, вирівнювання можливостей жителів територіальних громад використовувати свій потенціал до особистого та професійного розвитку, постійне удосконалення правових норм для захисту прав та інтересів громадян, відстоювання прав та інтересів працюючих громадян, покращення системи соціального захисту);
- просвітницько-виховна (пов'язана з процесом активізації соціальної відповідальності громади, бізнесу, влади через навчання та інформування про позитивні практичні приклади такої співпраці);
- регулююча (спрямована на досягнення за допомогою спеціальних механізмів тих чи інших завдань політики держави щодо соціального розвитку її територіальних громад. Ця функція здійснюється за таким напрямом: регулювання

соціальних, у першу чергу, соціально-трудових відносин; регулювання розвитку економічних відносин за допомогою відповідних методів впливу держави на інтереси громадян та бізнесу з метою спрямування їх діяльності в потрібному напрямі);

— адаптивна (забезпечення пристосування територіальних громад і їхніх конкретних членів до зовнішніх та внутрішніх викликів соціально-економічного середовища за допомогою механізмів соціальної підтримки, захисту тощо);

— контрольна (постійне та всебічне спостереження за забезпеченням досягнення мети (певних показників) соціального розвитку);

— реабілітаційна (полягає у зміні, удосконаленні та відновленні якісних та кількісних характеристик територіальних громад, потенційно позитивних особливостей їхньої життєдіяльності);

— мотиваційна (стимулююча) (виступаючи метою, соціальний розвиток спонукає територіальні громади ефективно реалізовувати свій потенціал для досягнення спільної та індивідуальної мети, тим самим максимально задовольняючи їх потреби);

— охоронна (це обумовлений необхідністю досягнення мети соціального розвитку вплив відповідних органів публічної влади, спрямований на охорону загальноважливих соціально-економічних, політичних відносин, подолання негативних явищ у житті громад);

— політична (розробка та реалізація соціальної та економічної політики держави, забезпечення участі територіальних громад у цих процесах);

— виробнича (усі ресурси громади повинні використовуватися для продукування суспільно необхідних матеріальних та нематеріальних благ) тощо.

Реалізація зазначених функцій соціального розвитку сприятиме справедливому розподілу доходів між різними соціальними верствами і групами; створенню належних умов для всебічного розвитку особистості; реалізації права громадян на змістовну працю, у процесі якої розвиваються їх розумові, творчі та організаторські здібності; забезпеченню матеріального добробуту й задоволенню духовних потреб; прогнозуванню соціальних ризиків та мінімізації їх негативного впливу; забезпеченню економічної та соціальної стабільності суспільства.

Як уже зазначалось, наступним етапом стратегічного управління є формулювання стратегічних цілей системи. Виходячи з розуміння сутнісної природи дефініції «соціальний розвиток», до якого ми схиляємось у цій роботі, стратегічними орієнтирами соціального розвитку територіальних громад повинні стати:

1) забезпечення стабільно зростаючої динаміки економічного базису держави та її окремих регіонів (це передбачає всебічне розкриття соціально-трудового потенціалу особистості, її самореалізацію, забезпечення продуктивної зайнятості населення, підвищення конкурентоспроможності робочої сили, покращення матеріального становища й умов життя населення, активізацію національної економіки в цілому);

2) покращення якісних та кількісних характеристик соціальної сфери (має базуватися на гарантуванні прав у сферах соціального захисту, охорони здоров'я, культури тощо, нормалізації демографічної ситуації в країні та її окремих регіонах, розбудові об'єктів соціальної інфраструктури, зниження рівня соціальної напруженості, забезпечення соціальної безпеки) (рис. 1).

Актуальність та необхідність визначених нами стратегічних орієнтирів пояснюється тим, що вони тісно корелюють з пріоритетами державної політики України, зокрема з ключовими напрямками реформування, що передбачені у Плані

пріоритетних дій Уряду на 2016 рік, затвердженому Кабінетом Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418-р [9]:

- удосконалення системи управління державними фінансами;
- податкова реформа та удосконалення адміністрування податків;
- пенсійна реформа;
- запровадження адресної системи соціальної підтримки;
- приватизація та реформа управління державним сектором економіки;
- дерегуляція та покращення інвестиційного клімату;
- земельна реформа;
- реформа енергетичного сектору;
- розбудова антикорупційних інституцій;
- децентралізація;
- реформа державної служби;
- протидія російській агресії;
- забезпечення внутрішньої безпеки.

Матриця їхнього співвідношення наведена у табл. 1, звідки стає очевидним, що всі без винятку напрями реформування пов'язані з покращенням матеріального становища й умов життя населення територіальних громад. Переважна більшість з них спрямована на досягнення інших пріоритетів, зокрема на забезпечення продуктивної зайнятості населення та підвищення конкурентоспроможності робочої сили, гарантування прав у сферах соціального захисту, охорону здоров'я, культуру, нормалізацію демографічної ситуації в країні та її окремих регіонах та ін.

І, нарешті, заключний етап пов'язаний з обґрунтуванням та реалізацією стратегії соціального розвитку. Зміст такої стратегії повинен бути сформатованим на основі запропонованих нами стратегічних орієнтирів, принципів, з метою повноцінного виконання функцій для досягнення очікуваних результатів соціального розвитку. Розробка стратегії соціального розвитку може стати предметом наших подальших наукових досліджень та розвідок.

Загалом, комплексна реалізація визначених стратегічних орієнтирів дозволить подолати негативні тенденції у формуванні рівня та якості життя населення, розвитку людського капіталу тощо. При цьому важливо підкреслити, що соціальний розвиток територіальних громад повинен бути адекватним рівню розвитку національної економіки, сприяти виходу із соціальної кризи, забезпечувати обґрунтований рівень мінімальних соціальних гарантій та соціальних стандартів життя.

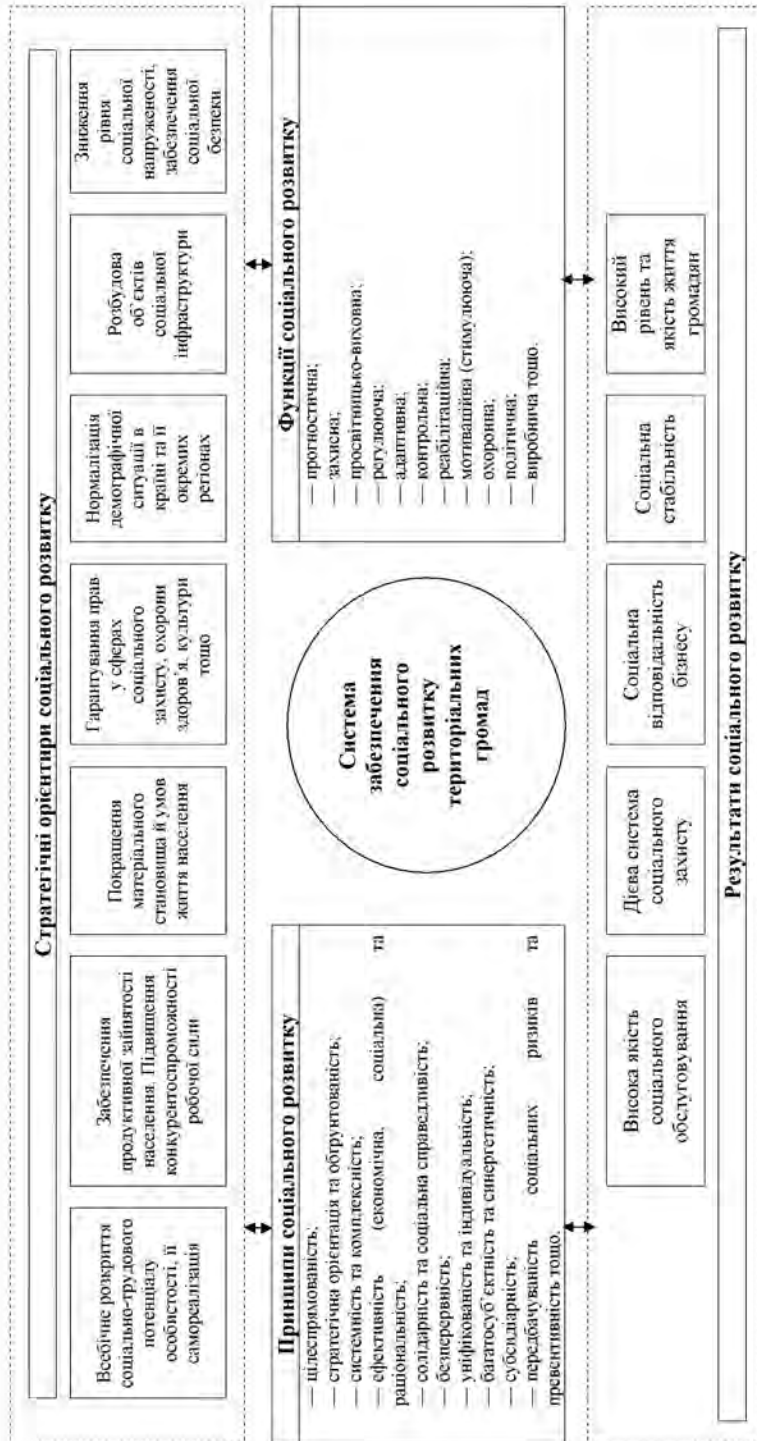

Рис. 1. Стратегічні орієнтири формування системи забезпечення соціального розвитку територіальних громад

Примітка: складено авторами.

Таблиця 1

Матриця співвідношення ключових напрямів реформ та стратегічних орієнтирів соціального розвитку територіальних громад

Стратегічні орієнтири соціального розвитку	Весічне розкриття соціально-трудового потенціалу особистості, її самореалізація	Забезпечення продуктивної зайнятості населення. Підвищення конкурентоспроможності робочої сили	Покращення матеріального становища й умов життя населення	Гарантування прав у сферах соціального захисту, охорони здоров'я, культури тощо	Нормалізація демографічної ситуації в країні та її окремих регіонах	Розбудова об'єктів соціальної інфраструктури	Зниження рівня соціальної напруженості, забезпечення соціальної безпеки
Напрями реформ							
Удосконалення системи управління державними фінансами			+	+		+	+
Політкова реформа			+				
Пенсійна реформа			+	+			
Запровадження зрештою системи соціальної підтримки			+		+		
Приватизація та реформа управління державними підприємствами	+	+	+				
Дерегуляція та покращення інвестиційного клімату	+	+	+				
Земельна реформа			+		+		
Реформа енергетичного сектору			+				+
Розбудова антикорупційних інституцій			+	+	+	+	+
Децентралізація	+	+	+	+	+	+	+
Реформа державної служби	+	+	+	+	+	+	+
Протидія російській агресії	+	+	+	+	+	+	+
Встановлення внутрішньої безпеки	+	+	+	+	+	+	+

Примітка: складено авторами за [9].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
4. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. Б. Є. Патона. К. : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку» НАН України, 2012. 72 с.
5. *Срошкіна О.* Сутність соціально-економічного розвитку територій // Ефективність державного управління. 2010. Вип. 23. С. 468–473.
6. *Бичкова О. В.* Механізм управління соціальним розвитком у вугільній промисловості України в умовах реструктуризації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.03. Донецьк, 2001. 19 с.
7. Індекс соціального розвитку, 2016. URL : <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/research/social-progress-index-2016.html>.
8. *Халда Н. О.* Соціальний розвиток регіонів України та напрями підвищення його ефективності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. К., 2009. 19 с.
9. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 р. № 418-р / Урядовий портал. URL : http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=249106523&cat_id=244276375&ctime=1465568219430.
10. *Пула В. І., Майстер Т. В.* Сутність, завдання та основні етапи стратегічного планування в державному управлінні // Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 6. С. 3–6.

Надійшла до редакції 01.12.2016

Ковтун І. Б., Терещенко Т. В. Стратегические ориентиры формирования системы обеспечения социального развития территориальных общин

Определены стратегические ориентиры формирования действенной системы обеспечения социального развития территориальных общин. Обосновано понимание социального развития как качественного улучшения уровня жизни населения, которое возможно при условии способности государства и его органов удовлетворять основные потребности своих граждан, создавать основу, которая позволяет гражданам улучшить свою жизнь, а также создавать условия индивидуумам и общинам для реализации их потенциала.

Именно территориальные общины постепенно становятся активными субъектами социального развития, реализуемого с участием органов власти (в пределах их компетенции), гражданских институтов, субъектов хозяйственной деятельности с помощью использования ресурсов и объектов социальной инфраструктуры и ориентирован на улучшение качественных и количественных характеристик населения, удовлетворение его растущих потребностей. Приведены принципы и индикаторы социального развития, определяющие уровень и качество жизни общин, а также раскрыты функции социального развития.

Акцентируется, что характер и динамика социального развития в Украине сопровождается усиленными тенденциями экономической и политической нестабильности, спровоцированными рядом деструктивных внутренних и внешних факторов. Применяя стратегический подход к формированию системы обеспечения социального развития, анализируются факторы, которые влияют или могут потенциально влиять на такую систему. При этом важнейшими стратегическими приоритетами социального развития определено обеспечение стабильно растущей динамики экономического базиса государства и его отдельных регионов и общин и улучшение качественных и количественных характеристик социальной сферы, тесно коррелирует с приоритетами государственной политики Украины.

Именно такой подход будет способствовать обеспечению общественного благосостояния людей, удовлетворению их материальных, социальных, интеллектуальных и духовных потребностей, формированию взаимного уважения государства, бизнеса и общин, становлению на этой основе социальной стабильности в обществе.

Ключевые слова: социальное развитие, принципы социального развития, индикаторы социального развития, функции социального развития, стратегические ориентиры, система обеспечения социального развития территориальных общин.

Kovtun, I. B.; Tereshchenko, T. V. Strategic Guidelines of Social Development of Territorial Communities Support System Formation

The article is devoted to defining strategic guidelines of effective system of social development of territorial communities formation. Social development is treated as qualitative improvement of the standard of living of the population, which is possible if the state and its bodies are able to meet the basic needs of its citizens, form a framework that allows citizens to improve their lives and create the conditions for individuals and communities to realize their potential.

Territorial communities are gradually becoming active subjects of social development, implemented with the participation of state authorities (within their competence), civil institutions, business entities through the use of resources and social infrastructure, and is focused on improving qualitative and quantitative characteristics of the population, satisfaction of its growing needs. The authors describe the principles and indicators of social development that determine the level and quality of life of communities, and also reveal the functions of social development.

It is accentuated that the nature and dynamics of social development in Ukraine is accompanied by enhanced trends of economic and political instability provoked by a number of destructive internal and external factors. Applying a strategic approach to formation of system of social development, the authors analyze the factors that influence or can potentially influence such a system. Provision of a stable growing dynamics of the economic base of the state and its regions and communities and improvement of qualitative and quantitative characteristics of the social sphere, what is closely correlated with the priorities of the state policy of Ukraine are identified as the most important strategic priorities for social development.

This approach will contribute to public well-being of people, satisfaction of their material, social, intellectual and spiritual needs, formation of mutual respect between government, business and communities, establishment of social stability in society on this basis.

Keywords: *social development, principles of social development, indicators of social development, functions of social development, strategic guidelines, system of providing of social development of territorial communities formation.*

